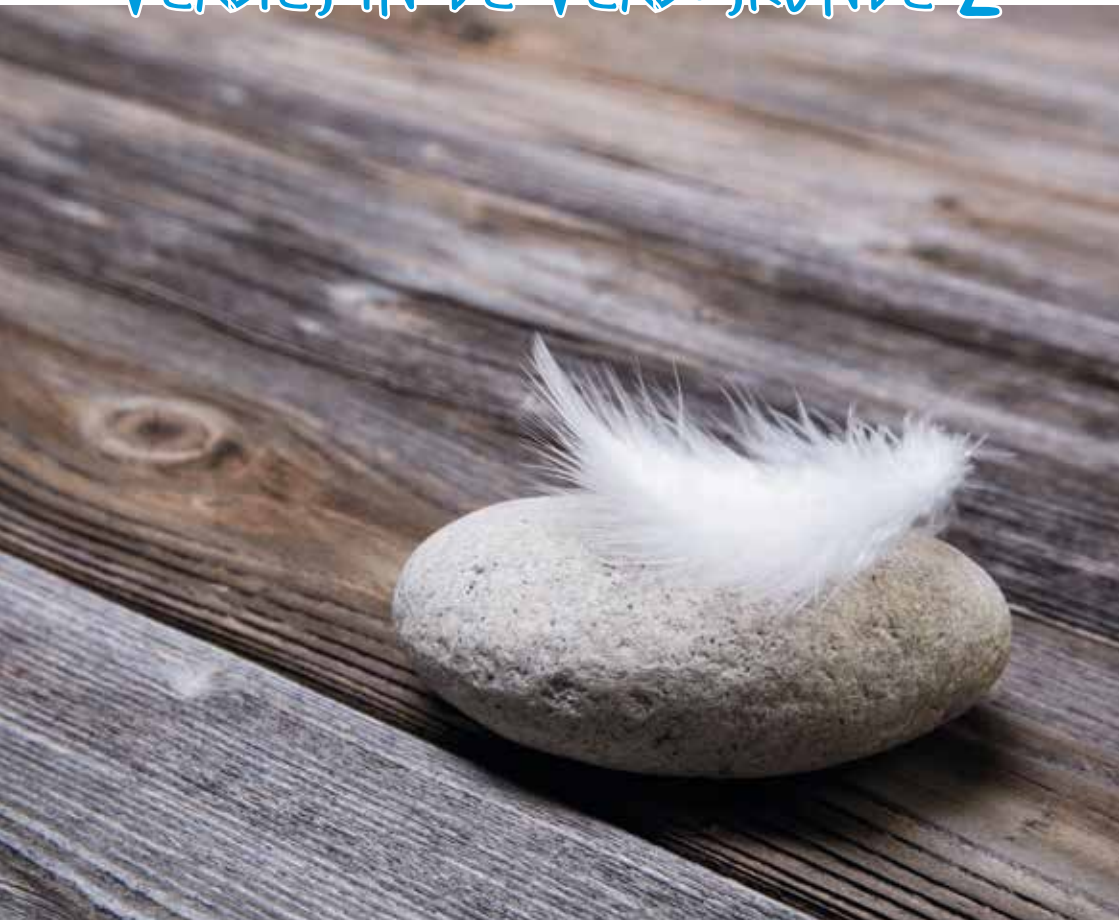

Donderdag 7 november 2019
Congrescentrum ReeHorst, Ede

VERLIES IN DE VERLOSKUNDE 2

Kracht en kwetsbaarheid bij verlieservaringen

scem.

“Afscheid is de geboorte van de herinnering”

Salvador Dalí

In het dagelijks leven lijkt het vaak alsof zwanger zijn en pas moeder zijn voor alle vrouwen vreugdevol en gelukkige periodes zijn. Wat vaak weinig aandacht krijgt is dat ‘in blijde verwachting’ ook heel anders kan aflopen. Denk dan aan vroeg- en doodgeboorte of een slechte uitkomst van screening en diagnostiek. Hoe ga je daar als zorgprofessional mee om? Het is belangrijk dat u zich bewust bent van, en toegerust bent voor, de grote rol die u speelt in het begeleiden en ondersteunen wanneer hoopvolle verwachting omslaat in een verlieservaring.

Op deze dag gaat het in de ochtend over rouw- en verliesbegeleiding. U ontmoet als eerste Iris van Sen, die vertelt over het proces van welkom heten en afscheid nemen in haar gezin. Caroline Rottmann-Nadal beschrijft hoe haar behoeften aan begeleiding veranderden toen ze voor de tweede keer een kindje verloor. Daarnaast staan we stil bij diverse aspecten van het integreren van het verlies. Trots zijn op je stilgeboren kindje, hoe werkt dat? Hoe werkt rouw als je nooit je kindje thuis hebt gehad? Wat voor nazorg is mogelijk en vaak gewenst ná die eerste verdrietige periode kort na de geboorte. Wat kun je concreet doen voor de jonge ouders? Hoe verzorg je de overleden baby? Alle sprekers bieden handvatten voor wat we als zorgprofessionals kunnen doen om het gezin van het kindje dat niet kon blijven te ondersteunen.

In de middag gaat het over dilemma's rond screening en vroeggeboorte. Sophie Verhoeven vertelt over haar overwegingen om een zwangerschap na 23 weken af te breken. Vervolgens gaan we in op de complexe afwegingen als er aangeboren afwijkingen worden vastgesteld bij de foetus. We staan stil bij de impact op de zwangere en haar partner van het maken van deze moeilijke keuze. We horen over de zin en onzin van onderzoek naar rouw- en verlieservaringen rond de bevalling. Tot slot vertelt Brenda van Osch over haar ervaring met een prematuur kindje op de neonatologie en bespreekt ze aan de hand daarvan de vele dilemma's die hierbij kunnen opdoemen. Wanneer behandel je, wanneer stop je? Hoe weeg je alle onzekerheden? Wanneer ben je 'blij' met de uitkomst? Kortom, een dag vol informatie én gesprekken over dit belangrijke thema. U bent van harte welkom!

*Claire Stramrood, Amsterdam UMC
Geke Zandringa, SCEM*

Programma

Dagvoorzitter: *Claire Stramrood*

- 08.45 uur   Registratie en ontvangst
- 09.30 uur   Welkom door de dagvoorzitter

Rouw en verliesbegeleiding

- 09.40 uur   **Stilgeboorte - vormgeven van welkom heten en afscheid nemen**
• *Iris van Sen, ervaringsdeskundige en ontwerper*
- 10.00 uur   **Kun je rouwen om een kindje dat niet geleefd heeft?**
Hoe rouwtheorieën toepasbaar zijn in de geboortezorg
• *Leoniek van der Maarel, psycholoog en rouwspecialist*
- 10.40 uur   **Begeleiding na verlies - praktische tips**
• *spreker genodigd*
- 11.10 uur   **Pauze**
- 11.40 uur   **Veranderende behoeften na een tweede verlies**
• *Caroline Rottmann-Nadal, verloor twee keer een kindje*
- 12.00 uur   **Omgaan met een stille baby en de ouders**
De (fysieke) verzorging van de overleden baby, de watermethode en communicatie met de ouders
• *Ruth van den IJssel, bestuursvoorzitter Steunpunt Nova*
- 12.30 uur   **Pauze**

Dilemma's bij zwangerschapsafbreking en vroeggeboorte

- 13.30 uur   **Onzichtbare verlieservaringen**
• *Claire Stramrood, gynaecoloog i.o.*
- 13.45 uur   **Een onmenselijke keuze? Beslissen over het leven van je kindje**
• *Sophie Verhoeven, stond voor de keus wel/niet de zwangerschap af te breken*
- 14.05 uur   **Zwangerschapsafbreking en rouw: de zin en onzin van onderzoek**
• *Yousif Dawood, arts-onderzoeker*
- 14.35 uur   **Pauze**
- 15.00 uur   **Het beëindigen van een gewenste zwangerschap**
Prevalentie, impact en dilemma's
• *Katelijne Bouman, klinisch geneticus*
- 15.40 uur   **Het onvoltooide kind - lessen van de NICU**
• *Brenda van Osch, journalist en schrijfster*
- 16.40 uur   **Afronding**

Inschrijven

SCEM verwerkt haar inschrijvingen geautomatiseerd. Het online inschrijfformulier vindt u op de subpagina van deze bijeenkomst in de Agenda op www.scem.nl. Hier vindt u tevens de inschrijffvoorwaarden.

Het inschrijfgeld bedraagt € 199
Bij inschrijven binnen 3 weken voor
de bijeenkomst € 229

Voorzitter en sprekers

K. Bouman • klinisch geneticus, UMC Groningen

Y. Dawood • arts-onderzoeker, Amsterdam UMC

L.M.J. van der Maarel-Stordiau • psycholoog en
rouwspecialist, Leidschendam

B. van Osch • journalist en schrijfster van Het
onvoltooide kind, Haarlem

C. Rottmann-Nadal • ervaringsdeskundige,
Breukelen

I. van Sen • ontwerper, ervaringsdeskundige en
zorgverbinder, Deventer

Dr. C.A.I. Stramrood (voorzitter) • gynaecoloog i.o.,
Amsterdam UMC

R. van den IJssel • bestuursvoorzitter NOVA, voor
ouders die hun baby verliezen, De Bilt

Dr. S. Verhoeven • ervaringsdeskundige, pedagoog
en lerarenopleider, Boxtel

Doelgroep

Verloskundigen, gynaecologen,
klinisch genetici, neonatologen,
verpleegkundigen O&G en neonatologie,
echoscopisten, maatschappelijk werkers,
verloskundig geïnteresseerde huisartsen
en overige geïnteresseerden

Accreditatie

Aangevraagd bij NVOG, KNOV,
VKGN, NVK, BEN, Registerplein en
Kwaliteitsregister V&V

Datum en locatie

Donderdag 7 november 2019
Congrescentrum ReeHorst
Bennekomseweg 24
6727 LM Ede
(betaald parkeren)

Informatie

SCEM
Postbus 21, 4196 ZG Tricht

telefoon 0345 - 57 66 42
e-mail scem@scem.nl
twitter @scem

Voor meer bijeenkomsten: www.scem.nl